

Estructura del sintagma nominal

Juan Carlos Ruiz Antón

PID_00177310

Índex

Introducció	5
1. Tipus de referència	7
1.1. Expressió de la referència específica	8
1.2. Expressió de la referència genèrica	8
1.3. Expressió de la referència definida	9
2. La persona	14
3. El gènere i els sistemes de classificació nominal	18
3.1. Tipologia dels sistemes de classes nominals	18
3.2. Base semàntica dels sistemes de classes nominals	19
4. La dixi i els demostratius	20
4.1. Els sistemes de demostratius	20
5. El nombre	23
5.1. L'estructura dels sistemes de nombre	23
5.2. Expressió del nombre	24
5.3. Distribució de la marca de nombre	26
6. Numerals	27
6.1. Organització dels sistemes de numerals	27
6.2. Numerals i classificadors	28
7. Qualificació adjectiva	31
7.1. Tipologia dels adjectius	31
8. Qualificació nominal	34
8.1. Tipologia de la possessió	34
8.2. Possessió pronominal	36
8.3. Possessió alienable i inalienable	38
Activitats	41
Bibliografia	45

Introducció

En una situació de comunicació típica, s'espera que el parlant porti informació suficient perquè l'interlocutor pugui identificar el referent dels elements participants en la situació que es descriu. Aquesta tasca es pot realitzar fonamentalment de dues maneres:

a) Quan el referent és una entitat clarament identificable que forma part del context comunicatiu més immediat, és suficient emprar un nom propi, un pronom personal o un element demostratiu, com mostren els exemples següents:

(1) a) *Quan sortíem de casa ens vam trobar la Mariona.*

b) *Emporta-te'ls al menjador.*

c) *Dóna'm això.*

b) En altres casos, el parlant prova de descriure el referent assignant-lo a un concepte general (per mitjà d'un nom comú com ara *dona*, *casa* o *espectacle*), i hi aporta informació addicional que va restringint successivament el conjunt dels referents potencials de l'expressió, fins que resulti suficientment identificable dins el context comunicatiu. Aquesta operació té un caire cooperatiu, atès que la quantitat d'informació que se subministra depèn d'allò que el parlant estima que el seu interlocutor ja coneix. Si el referent és informació nova en el discurs, el parlant haurà d'aportar a l'interlocutor una descripció molt més detallada, com a l'exemple (2).

(2) *Emporta't tots els llibres que he deixat a la taula del meu despatx.*

Hi ha diverses funcions semàntiques que serveixen per a delimitar el referent potencial d'un concepte:

- **Dixi:** indica el lloc que ocupa el referent en el context espaciotemporal. Es realitza per mitjà dels pronoms personals i dels demostratius (com ara *aquell* en la frase *Porta'm aquell llibre*).
- **Quantificació:** estableix el nombre exacte o la quantitat relativa d'elements del referent. Aquesta funció semàntica s'expressa per mitjà de la categoria gramatical de nombre (que distingeix, per exemple, el singular *braç* del plural *braços*) i amb l'ús de numerals i d'altres determinants (*tres muntanyes*, *molts arbres*).
- **Qualificació:** proporciona propietats rellevants del referent, i restringeix així la seva referència potencial. Aquest procediment fa servir adjectius, sintagmes nominals i clàusules relatives.

Aquests tres procediments delimitadors poden donar-se simultàniament per a precisar la referència d'un objecte. Per exemple, en l'expressió *Aquests dos llibres d'art que vaig comprar ahir*, el concepte bàsic *llibre* està restringit successivament per un sintagma preposicional (*d'art*) un numeral cardinal (*dos*) una clàusula relativa (*que vaig comprar ahir*) i un demostratiu (*aquests*):

<i>Aquests</i>	<i>dos</i>	<i>llibres</i>	<i>d'art</i>	<i>que vaig comprar ahir</i>
↓	↓		↓	↓
Demostratiu	numeral		Sintagma preposicional	Clàusula relativa
DIXI	QUANTIFICACIÓ		QUALIFICACIÓ	QUALIFICACIÓ

Com veurem més endavant, la dixi, la quantificació i la qualificació són funcions semàntiques universals. Això significa que totes les llengües expressen aquestes funcions utilitzant estratègies formals d'un tipus o un altre, encara que no necessàriament les mateixes.

Abans d'aprofundir en l'anàlisi d'aquestes funcions revisarem els principals tipus de referència i les formes en què s'expressen en les llengües humanes, així com un parell d'aspectes que tenen a veure amb aspectes més generals de la referència dels sintagmes nominals: la persona i el gènere. Tot seguit examinarem com es manifesten en les diferents llengües la dixi i la quantificació. Finalment acabarem estudiant un aspecte de la qualificació, l'expressió de la possessió.

1. Tipus de referència

Compareu el tipus de referència del sintagma nominal *els gelats* en les oracions següents:

- (3) **a)** *No he trobat els gelats en la nevera*
b) *No m'agraden els gelats*

En ambdues oracions, el mot *gelat* té el mateix significat lèxic. No obstant això, en l'oració (3a) el mot es refereix a uns gelats particulars, mentre que en (3b) es refereix als gelats en general. Direm que en l'oració (3a) el mot *gelats* té referència **específica**, mentre que en (3b) té referència **inespecífica**.

Cal distingir almenys dos tipus de referència inespecífica. La primera és la que designa una classe sencera d'entitats, com ara *els gelats* en l'exemple (3b). Aquesta referència s'anomena **genèrica**.

Per altra banda, és possible referir-se a una entitat particular, o a un grup d'entitats, dels quals la identitat concreta és irrellevant a efectes comunicatius. Observeu el contrast entre les dues oracions següents:

- (4) **a)** *Busco un llibre que ensenya a pintar aquarel·les.*
b) *Busco un llibre que ensenyi a pintar aquarel·les.*

En el primer cas (4a) es fa referència a un llibre concret, específic, de l'existència del qual té constància el parlant; en el segon cas (4b) no s'al·ludeix a un llibre determinat, sinó a qualsevol llibre que satisfaci la descripció. Aquest últim cas és un exemple de referència inespecífica individual.

Hom distingeix sovint entre referència a entitats identificables i referència a entitats no identificables. En el primer cas, el parlant considera que el seu interlocutor pot reconèixer o identificar una entitat, a partir del que pressuposa que aquell coneix. Observeu la petita diferència de significat entre les dues oracions següents:

- (5) **a)** *Ho he llegit en el llibre.*
b) *Ho he llegit en un llibre.*

En l'oració (5a) se suposa que l'oient sap de quin llibre es tracta. Aquest tipus de referència es denomina **definida**. No obstant això, en la frase (5b), el parlant no pressuposa que l'oient pugui identificar el llibre en qüestió. Es tracta aquí de referència **indefinida**.

La taula següent resumeix els diversos tipus de referència:

Taula 1. Tipus de referència

A1	Referència específica: <i>He menjat un gelat.</i>
A2	Referència inespecífica genèrica: <i>No m'agrada el gelat de xocolata.</i>
A3	Referència inespecífica individual: <i>No vull cap gelat.</i>
	B1. Referència definida: <i>M'he menjat el gelat que hi havia a la nevera.</i>
	B2. Referència indefinida: <i>A la nevera hi havia un gelat de llimona.</i>

1.1. Expressió de la referència específica

No hi ha gaires llengües que expressin les distincions d'especificitat mitjançant algun tipus de marca característica. Un cas és el futuna-aniwa (una llengua austronèsica de l'arxipèlag de Vanuatu), que té un article específic, *ta*, i un article inespecífic, *sa*. L'article específic equival a l'article definit del català, però també a l'article indefinit quan té un referent particular, com a l'exemple (6a), mentre que l'article inespecífic s'utilitzaria quan el parlant no pensa en un referent concret, com a (6b).

(6a) *Nan tukia ta fatu*

na-n tukia ta fatu
 PAST-1SG pegar ESP roca
 = 'Em vaig pegar contra una roca'

(6b) *A Roroveka kaseoitia ma sa ika aratu*

ART Roroveka agarrar no INESP peix demà
 = 'Roroveka no pescarà res demà' (Literalment: 'no agarrarà cap peix demà')

Existeixen, no obstant això, construccions gramaticals que són sensibles a aquestes oposicions d'especificitat. En català, el verb de les clàusules relatives apareix en mode indicatiu en els sintagmes nominals específics (vegeu 4a) i en mode subjuntiu en els inespecífics (4b). Aquesta característica és una conseqüència del valor de realitat/irrealitat que s'expressa a través del mode verbal.

Vegeu també

Sobre el model verbal vegeu l'apartat "Modalitat", del mòdul "Operadors semàntics de l'oració".

1.2. Expressió de la referència genèrica

Hi ha llengües que fan servir construccions especials per a marcar els sintagmes nominals genèrics. Per exemple, en anglès es construeixen sense article. Compareu:

(7a) *I took the ice creams back home.*

'Me'n vaig endur els gelats a casa' (= específic)

(7b) *I don't like ice creams.*

'No m'agraden els gelats' (= genèric)

En altres llengües del món hi ha una construcció en què el nom genèric amb funció d'objecte queda incorporat al verb, i hi forma una mena de verb complex. Compareu les dues oracions següents de nàhuatl (una llengua de Mèxic):

(8a) *Nikkwa* *in* *nakatl*
ni- *k-* *kwa*
 1SG(SUBJ)- 3SG(OBJ)- menjar ART carn
 = 'Em menjo la carn'

(8b) *Ninakakwa*
ni- *naka-* *kwa*
 1SG(SUBJ)- carn- menjar
 = 'Menjo carn (habitualment)'

En l'oració (8a) l'objecte s'expressa pel sintagma nominal independent *in nakatl*, introduït per un article (*in*); té, per tant, referència definida. A més, la persona i el nombre de l'objecte es reflecteixen també en el verb, per mitjà del morfema de concordança *-k*. Per contra, en l'oració (8b), l'objecte *naka* 'carn', que té referència genèrica, s'ha combinat morfològicament amb el verb *-kwa*; el resultat és un sol mot, el verb *nakakwa*, que significa pròpiament 'menjar carn habitualment'.

Aquest tipus de construcció s'anomena **incorporació d'objecte**, i és molt freqüent en les llengües indígenes d'Amèrica del Nord, així com en algunes llengües esquimals, siberianes i polinèsies.

1.3. Expressió de la referència definida

Pel que fa a la referència definida, cal assenyalar que en una majoria de les llengües no hi ha procediments explícits i regulars per a expressar-la. Així ocorre, per exemple, en rus i en les altres llengües eslaves (amb la notable excepció del búlgar), en japonès o en llatí.

Quan resulta necessari, aquestes llengües acostumen a utilitzar els demostratius per tal d'indicar que un sintagma nominal és definit. Precisament les llengües romàniques van desenvolupar l'article definit a partir de l'antic demostratiu llatí *ille* 'aquell' (*illa porta* > *la porta*). El baleàric va derivar el seu article del demostratiu *ipse* 'el mateix' (*ipsa porta* > *sa porta*).

En les llengües que no expressen la referència definida, la interpretació definida o indefinida d'un sintagma nominal es dedueix del context. Per exemple, en moltes llengües el subjecte gairebé sempre té una interpretació definida o genèrica.

Les llengües que expressen referència definida ho fan generalment mitjançant dos procediments diferents:

- a) De manera generalitzada en tots els sintagmes nominals.
- b) De manera restringida al sintagma nominal objecte, mitjançant una marca especialitzada, que no apareix quan l'objecte és indefinit.

El següent esquema recapitula la situació:

Taula 2. Estratègies d'expressió de la referència definida

a) Amb marca generalitzada (paraula independent o afix)
b) Amb marca restringida a l'objecte
c) Sense marca

En els subapartats següents s'examinen aquests tipus amb més detall.

a) Amb marca generalitzada (mot independent o afix)

1) Mots independents

Moltes llengües disposen d'una classe de mots, denominada tradicionalment *article*, que s'utilitza fonamentalment per a expressar referència definida i indefinida. Vegeu-ne alguns exemples (en què l'article apareix identificat amb la glossa ART):

Fijià:

- (9a) *na vale*
 ART casa
 = 'La casa'

Hongarès:

- (9b) *a gyerek*
 ART nen
 = 'El nen'

(9c) Romaní:

- e manusha*
 ART/PL homes
 = 'Els homes'

Convé tenir present que, a banda d'expressar referència definida, l'article pot tenir altres usos secundaris. Per exemple, en català l'article definit també es fa servir per a expressar referència genèrica, com ara en l'oració *El gos és el millor amic de l'home*.

2) Ús d'afixos

En algunes llengües, l'article és un clític afixat a un altre mot del sintagma nominal. Per exemple, en hebreu modern l'article és el prefix invariable *ha-*, que s'afixa al nom (i també als determinants i adjectius del sintagma nominal).

Compareu:

(10a) *Haotobus kvar yatsà*
ha-otobus
 ART-autobús ja sortir(PAST)
 = 'L'autobús ja ha sortit'

(10b) *Habait hayafe ve hayakar hahu*
ha-bait ha-yafe ha-yakar ha-hu
 ART-casa DEF-bonica i DEF-cara DEF-aquella
 = 'Aquella casa bonica i cara'

Algunes llengües utilitzen ambdues estratègies en diferents contextos sintàctics. Així, en danès l'article se sufixa al nom (com s'observa en l'exemple 11a), excepte quan aquest nom va precedit per un altre determinant o un adjectiu, com és el cas de (11b).

(11a) *Huset*
hus -et
 casa -ART
 = 'la casa'

(11b) *Det lille hus*
 ART petit casa
 = 'la casa petita'

Una situació anàloga es dóna en altres llengües escandinaves, com ara el suec i l'islandès.

No tots els casos de referència definida exigeixen l'ús de l'article. En castellà, els noms propis (que tenen gairebé sempre un ús definit) i els noms determinats per demostratius i possessius pronominals no porten article. En canvi, algunes llengües, com és el cas del grec modern, utilitzen l'article en els tres casos (12a-c), mentre que el català l'utilitza amb els noms propis i possessius, però no amb els demostratius.

(12a) ο Γιώργος
o Iorgos
 ART Jordi
 = 'Iorgos'

(12b) αυτός ο κήπος
aftós o kīpos
 aquest ART jardí
 = 'Aquest jardí'

(12c) ο κήπος μου
o kīpos mu
 ART jardí meu
 = 'El meu jardí'

b) Marca restringida a l'objecte

En algunes llengües l'objecte definit presenta una conducta sintàctica diferent de la de l'objecte indefinit. Normalment aquesta diferència s'assenyala en l'objecte definit mitjançant una partícula específica o un cas especial del nom. Per exemple, en turc l'objecte definit es marca amb el sufix *-ı* de cas acusatiu (exemple 13a), que no apareix quan l'objecte és indefinit (exemple 13b):

(13a) *Adamları gördüm*
adamlar -ı gör -dü -m
 homes -AC veure -PAST -1SG
 = 'Vaig veure els homes'

(13b) *Adamlar gördüm*
adamlar gör -dü -m
 homes veure -PAST -1SG
 = 'Vaig veure homes'

Una altra possibilitat, que es dona en algunes llengües, és que la definitud no es marqui en l'objecte sinó en la forma del verb. Compareu les oracions següents de suahili:

(14a) *Nilisoma kitabu*
ni- -li -soma kitabu
 1SG -PAST -llegir llibre
 = 'He llegit un llibre'

(14b) *Nilikisoma kitabu*
ni- -li -ki -soma kitabu
 1SG -PAST -OBJ -llegir llibre
 = 'He llegit el llibre'

El verb de l'oració (14a) està format per tres morfemes: *ni-*, que indica que el subjecte és de primera persona del singular; *-li-*, que indica temps passat, i l'arrel verbal *-soma* ('llegir'). L'objecte té aquí, per tant, un sentit indefinit. En l'oració (14b) el verb inclou el morfema *-ki-*, que fa referència a la classe nominal de l'objecte, que s'interpreta sempre com a definit.

Podríem preguntar-nos per què existeix en diverses llengües del món aquesta diferència de marcatge entre dos tipus d'objectes. Per al lingüista nord-americà Talmy Givón, la causa d'aquesta divergència radica sobretot en el fet que el tipus de referència de l'objecte és molt poc previsible: mentre que en el discurs els subjectes són aclaparadorament definits, els objectes són definits o indefinits en percentatges prou semblants (Givón, 1984). La marca diferencial de l'objecte serveix així per a expressar un tipus d'informació que no es pot deduir de cap altre element de l'estructura oracional, i té per tant una clara funció comunicativa.

2. La persona

La categoria gramatical de persona fa referència als participants en l'acte comunicatiu: el parlant o primera persona (*jo, nosaltres*), l'interlocutor o segona persona (*tu, vosaltres*), i els altres individus, objectes o situacions que tenen un referent clar en el context (tercera persona: *ell, ella, ells*, etc.). Aquesta categoria es reflecteix de manera directa en els pronoms personals i, per mitjà de la concordança, també en el verb.

Totes les llengües tenen pronom de primera persona i de segona persona. No obstant això, hi ha moltes llengües que no tenen pronoms específics de tercera persona. Quan és necessari fer referència a una persona diferent de la del parlant o de la de l'oient, aquestes llengües recorren a l'ús de demostratius, com es pot constatar en el següent exemple en hindi:

(15) *vah gārī ko calātā the*
 aquest cotxe OBJ conduir(PAST) AUX(3SG)

Aquesta frase tant significa 'aquest va conduir el cotxe' (que en seria la traducció literal) com 'ell va conduir el cotxe'.

En moltes llengües els pronoms de tercera persona deriven històricament d'antics demostratius. Així ocorre en les llengües romàniques, en què aquests pronoms procedeixen de les formes del llatí *ille* 'aquell' i les seves variants femenines i plurals.

Al marge de l'existència o inexistència de pronoms específics de tercera persona, entre les diferents llengües s'observen moltes altres diferències respecte al tipus d'informació addicional que hi poden expressar: gènere, nombre, inclusió o exclusió de l'oient, rang social, etc. Veurem tot seguit les més significatives.

a) Distinció de gènere

Les llengües introdueixen variacions de gènere en el sistema pronominal en diversos graus. Per exemple, el català té formes masculines i femenines dels pronoms de tercera persona tant del singular com del plural (*ell, ella, ells, elles*). Altres llengües, com ara l'anglès i l'alemany, només estableixen la distinció en la tercera persona del singular (anglès *he, she*; alemany *er, sie*), i l'estenen a més a una forma neutra (anglès *it*; alemany *es*).

Hi ha llengües que tenen també formes masculines i femenines del pronom *jo* o del pronom *tu*. Per exemple, en tai es distingeix entre *phōm* 'jo' (masculí) i

chán ‘jo’ (femení). Per exemple, l’oració següent, que fa servir la forma femenina, només podria haver estat pronunciada per una dona:

- (16) *Chán yàak ca klàp bâan*
 jo(FEM) voler FUT tornar casa
 = ‘Voldria tornar a casa’

Moltes llengües no indiquen gènere als pronoms (ni tampoc als noms). Entre aquestes llengües cal comptar el xinès, l’hongarès i el finès. Per exemple, en finès, el pronom *hän* de l’exemple (17) pot traduir-se tant per *ell* com per *ella*:

- (17) *Hän ajaa auto-n*
 ell/a condueix cotxe-AC
 = ‘Ell/a condueix el cotxe’

b) Distinció de nombre

La majoria de les llengües distingeixen pronoms personals de singular i de plural. Algunes llengües tenen sistemes més complexos, que distingeixen, a més, un nombre dual (referit a dos elements). Vegem per exemple les tres formes de segona persona del maori (Nova Zelanda):

- (18) *koe* (singular) ‘tu’
korua (dual) ‘vosaltres dos’
koutou (plural) ‘vosaltres’ (més de dos)

Altres llengües distingeixen dues formes addicionals de plural: un plural restringit, conegut com a **paucal**, que serveix per a referir-se a quantitats petites, i un plural en sentit estricto, per a quantitats majors. Aquest és el cas del fijià:

- (19) *iko* (singular) ‘tu’
o drau (dual) ‘vosaltres dos’
o dou (paucal) ‘vosaltres pocs’
o ni (plural) ‘vosaltres molts’

c) Distinció de clusivitat

El neologisme **clusivitat** s’aplica a la situació de les llengües que en la primera persona del plural distingeixen una forma **inclusiva** de l’oient (‘nosaltres, incloent-hi tu’) i una forma **exclusiva** (‘nosaltres, excloent-hi tu’). Aquest fenomen es dona en moltes llengües del món (encara que està significativament absent de les llengües d’Europa). Per exemple, el tagàlog (Filipines) distingeix dues formes de *nosaltres*: *táyo* (inclusiu) i *kamí* (exclusiu).

d) Distinció de rang social

Hi ha llengües en què els pronoms comuniquen la jerarquia social entre els interlocutors, o del seu grau d’intimitat. Per exemple, en català i castellà hi ha la dis-

tinció entre dues formes de segona persona, una de tracte íntim o per a dirigir-se a inferiors (*tu*), i una altra de tracte distant o respectuós (*vós, vostè*). Aquesta distinció es troba en moltes altres llengües d'Europa, com ara el francès (*tu/vous*), l'alemany (*du/Sie*), el romanès (*tu/dumneavoastră*) o el rus (ты (*ty*) / вы (*vy*)).

Molt més complexes són les diferències de rang social que incorporen les llengües de l'Àsia oriental. Per exemple, el japonès disposa d'una àmplia gamma de pronoms de primera i segona persona per a diversos tipus de contacte comunicatiu, alguns dels quals es presenten en la taula 3.

Taula 3. Pronoms de rang social del japonès

Primera persona: <i>jo</i>	<i>watakushi</i>	(formal)
	<i>watashi</i>	(neutre)
	<i>atashi</i>	(femení)
	<i>boku</i>	(informal; tradicionalment utilitzat només per homes)
	<i>ore</i>	(vulgar, només masculí)
Segona persona: <i>tu</i>	<i>anatasama</i>	(reverencial)
	<i>otaku</i>	(molt formal)
	<i>anata</i>	(neutre)
	<i>kimi</i>	(informal i condescendent; tradicionalment utilitzat entre germans, amics o companys de la mateixa edat o més joves)
	<i>anta</i>	(lleugerament vulgar)
	<i>omae</i>	(vulgar; tradicionalment d'ús masculí)
	<i>temae</i>	(extremament vulgar)

Aquesta taula descriu l'ús estàndard d'aquests pronoms en japonès. La situació, però, està canviant en les últimes dècades, en el sentit que els pronoms *ore* i *omae* són utilitzats cada vegada més per dones (sobretot dones joves) en contextos col·loquials.

L'aspecte paradoxal d'aquesta situació és que, tot i aquesta varietat, en japonès els pronoms personals es fan servir esporàdicament; en l'ús quotidià hom tendeix a ometre els pronoms de subjecte i d'objecte (deixant que es dedueixin del context), i hom prefereix interpel·lar l'interlocutor de manera indirecta pel seu títol o per un nom comú. Per exemple, un nen que volgués dir a la mare "cal que et doni això?" tindria almenys les dues opcions següents:

(20a) *Kore o agemashō ka*
això OBJ donaria INT

(20b) *Okōsan ni kore o agemashō ka*
mare a això OBJ donaria INT

Nota

En japonès les partícules *o* i *ni* són posposicions que indiquen la funció gramatical del sintagma nominal precedent, objecte directe (OBJ) i objecte indirecte, respectivament. El mot *ka* és una partícula que indica que l'oració és una pregunta.

La primera opció (20a) evita l'ús de qualsevol pronom, sense ser per això vaga o ambigua. La forma verbal *agemashō* és el mode volitiu del verb *ageru* 'donar', que té un sentit "humiliatiu", ja que es fa servir per a referir-se a les pròpies accions. El seu ús identifica el parlant (el nen) com l'agent de l'acció; la frase significa literalment 'i si dono això?'. En l'exemple (20b) el receptor apareix marcat explícitament per la frase *okōsan ni*, amb un nom comú (*okōsan*, 'mare') que s'usa generalment com a terme apel·latiu. La seva traducció literal és, doncs, 'i si dono això a la mare?'

3. El gènere i els sistemes de classificació nominal

Moltes llengües del món divideixen els noms en una sèrie de classes, que es manifesten formalment mitjançant la concordança amb altres elements del grup nominal o amb el verb. Un tipus particular de classificació nominal és el gènere, en què les classes estan basades en el sexe (masculí, femení i, en algunes llengües, neutre).

L'exemple següent mostra la utilització de la concordança de gènere en català:

(21) *Aquesta altra nova oferta és molt atractiva.*

Parlem de gènere no només perquè el nom *oferta* sigui gramaticalment femení, sinó també perquè tots els determinants i adjectius d'aquesta frase apareixen en gènere femení (i també en nombre singular), en concordança amb el nom *oferta*, el significat del qual qualifiquen.

3.1. Tipologia dels sistemes de classes nominals

Entre les llengües que no tenen gènere ni cap altre tipus de classificació nominal cal esmentar el xinès, el japonès, el coreà, les llengües austronèsiques i moltes llengües ameríndies. Entre les llengües europees, també el basc i les llengües finoúgriques, com ara el finès, l'estonià i l'hongarès. L'anglès també podria tenir un lloc en aquesta llista, perquè tot i que té gènere (reduït al sistema dels pronoms personals) no s'utilitza per a la concordança.

Els sistemes de classificació nominal de les llengües del món presenten diferents graus de complexitat. El del català i altres llengües romàniques és molt simple, amb només dues classes, masculí i femení. Altres llengües tenen tres o quatre classes, com ara el dyirbal, una llengua australiana, com veurem més endavant. Tanmateix, els sistemes més complexos es troben entre les llengües africanes. Per exemple, el suahili té vuit classes de noms, mentre que el ful (una llengua d'Àfrica Occidental) en té una vintena; curiosament, cap d'aquestes classificacions està basada en el sexe. Observeu el següent exemple de suahili:

(22) *Kikapu kikubwa kimoja kilianguka*
ki- -kapu ki- -kubwa ki- -moja ki- li- -anguka
 IV(SG) -cistella IV(SG) -gran IV(SG) -un IV(SG) -PAST -caure
 = 'Ha caigut una cistella gran'

La glossa IV indica que el nom *-kapu* 'cistella' pertany a la classe IV, formada principalment per noms d'objectes inanimats, que té el prefix de singular *ki-*.

Com hom pot veure, els adjectius i el verb concorden amb el nom i adopten també el mateix prefix.

3.2. Base semàntica dels sistemes de classes nominals

En molts casos, els sistemes de classes nominals tenen un origen semàntic, perquè es fonamenten històricament de criteris de classificació com el sexe, la forma física o la funció.

Aquests criteris semàntics acostumen a estendre's per factors culturals, o per metàfora, a altres noms que en principi no encaixen en la classificació, la qual cosa fa que les classes es facin a poc a poc més heterogènies. En trobem un exemple molt interessant en dyirbal, una llengua aborigen d' Austràlia. Aquesta llengua té quatre classes de noms, definits en principi pels criteris següents:

- Classe I: éssers masculins (homes i animals mascles).
- Classe II: éssers femenins (dones i animals femelles).
- Classe III: plantes comestibles.
- Classe IV: objectes inanimats i plantes no comestibles.

No obstant això, hi ha molts noms que no sembla que s'ajustin a aquests criteris. Per exemple, la lluna i les tempestes són a la classe masculina I; el foc, el sol, els estels, l'aigua, els noms de la majoria dels ocells i de molts arbres espinosos pertanyen a la classe femenina II. Algunes d'aquestes discrepàncies, aparentment capritxoses, s'expliquen culturalment: en la mitologia d'aquest poble, la lluna és masculina, i el sol és la seva esposa; els noms dels ocells es troben a la classe II perquè els consideren esperits de dones que han mort; les tempestes són a la classe I perquè es creu que tenen un esperit masculí. A més, els dyirbals associen les coses potencialment perilloses amb la feminitat, i per això l'adscripció del foc, de l'aigua i dels arbres espinosos a la classe II. Els estels pertanyen també a aquesta classe per la seva vinculació amb el foc.

En algunes llengües la base semàntica de la classificació s'ha perdut bastant, i s'ha substituït per criteris basats en la forma dels mots. Per exemple, en català, com en altres llengües romàniques, no hi ha criteris semàntics per a classificar els noms que designen ens inanimats o abstractes (per exemple, *taula* és femení però *pupitre* és masculí). Així, es tendeix a adoptar criteris formals, de manera que els noms acabats en *-a* són femenins i els noms acabats en *-o* són masculins, encara que no hi falten excepcions: *foto* és femení, però *sistema* és masculí, etc.

4. La dixi i els demostratius

La dixi és la categoria semàntica que relaciona les expressions lingüístiques amb les circumstàncies de la situació espaciotemporal en què té lloc la comunicació entre el parlant i l'oient.

D'acord amb aquesta definició, podem distingir tres tipus bàsics de dixi:

a) La persona gramatical (o **dixi personal**), que relaciona l'expressió lingüística amb les persones que intervenen en el procés de comunicació. A aquest tipus hi pertanyen els pronoms personals.

b) La localització en el lloc en què ocorre la comunicació (**dixi espacial**). A aquest tipus hi pertanyen els demostratius, els adverbis de lloc i altres partícules que indiquen posició i direcció del moviment.

c) La localització respecte al moment de la comunicació (**dixi temporal**): aquest tipus comprèn el temps verbal i els adverbis i partícules temporals.

En aquest apartat revisarem els procediments lingüístics utilitzats per a expressar la dixi espacial en el domini de la referència nominal. De la dixi temporal en tractarem més extensament en el mòdul "Operadors semàntics de l'oració", apartat "El temps".

La dixi espacial s'expressa en l'àmbit nominal per mitjà dels demostratius. La funció d'aquestes formes lingüístiques és donar "pistes" que serveixen per a situar un determinat objecte en el context espacial de la comunicació, com ara en la frase *Emporta't aquell got*. L'ús del demostratiu *aquell* indica que es tracta d'un got relativament allunyat tant del parlant com de l'oient.

Com mostra l'exemple, les pistes que aporten els demostratius són relatives, ja que només es poden interpretar respecte a un punt de referència (la posició del parlant o de l'oient), i a més expressen distàncies que només són aproximatives.

4.1. Els sistemes de demostratius

Les llengües varien en gran manera respecte al nombre de demostratius que fan servir, i respecte al tipus d'informació addicional (és a dir, no dística) que aquests mots poder manifestar.

El sistema de demostratius més estès està format de dos elements: un que indica proximitat i un altre que indica llunyania. És el cas del català estàndard, amb l'oposició entre *aquest* i *aquell*.

Hi ha també sistemes demostratius de tres elements. El del valencià és com el del castellà en el sentit que distingeix entre proximitat i llunyania, però afegint-hi un demostratiu de distància intermèdia (*eix*).

Hi ha llengües que tenen sistemes de demostratius més amplis, que serveixen per a indicar diferents graus de distància respecte als participants en l'acte comunicatiu. Aquest és el cas del tlingit (una llengua ameríndia de la costa del Pacífic, a Alaska i el Canadà), que té un sistema de quatre demostratius:

- (23) *yáa* 'aquest' (prop del parlant)
héi 'aquest' (no tan a prop del parlant)
wéi 'aquell' (prop de l'oient)
yóo 'aquell' (allunyat tant del parlant com de l'oient)

Un cas semblant però més extrem és el del hualapai (una altra llengua ameríndia, d'Arizona i Mèxic), en què hi ha un sistema de sis demostratius:

- (24) *va* 'aquest' (prop del parlant)
ya 'aquest' (prop tant del parlant com de l'oient)
nyu 'aquest' (prop de l'oient)
wa 'aquell' (bastant a prop per a poder assenyalar-lo)
ha 'aquell' (allunyat)
tha 'aquell' (molt allunyat, fins i tot invisible)

Tots els sistemes de demostratius són díctics perquè fan referència a la distància mesurada en funció d'un punt de referència (el parlant o l'oient). No obstant això, hi ha llengües en què a aquesta dimensió semàntica se'n superposen unes altres, com ara la direcció, la visibilitat, la grandària o el moviment, que poden configurar sistemes bastant complexos. Per exemple, els demostratius del blackfoot (Canadà i EUA) es basen en la dimensió de proximitat als interlocutors:

- (25) *anno* 'aquest' (prop del parlant i de l'oient)
amo 'aquest' (prop del parlant però no de l'oient)
ann 'aquest' (prop de l'oient però no del parlant)
om 'aquest' (allunyat del parlant i de l'oient)

A aquests demostratius poden afegir-s'hi sufixos que indiquen, a més, visibilitat o moviment:

- (26) *-kha* 'fora de l'abast visual del parlant'
-ma 'sense moviment'
-ya 'en moviment però no en direcció al parlant'

Així, en la següent oració el demostratiu *amoma* està constituït per l'arrel *amo* 'aquest' i el sufix *-ma*, que indica que es tracta d'un objecte immòbil (IMB):

(27) *Amoma miistsísa áakitohkitopiinyináyi*
amo -ma áak- itohkit -opii -yináyi
 aquest -IMB arbre FUT- sobre- seure -3SG
 = 'Ell seurà en aquest arbre'

Aquesta mena de sistemes complexos de demostratius no són gaire freqüents en les llengües del món: a banda de les llengües ameríndies d'Amèrica del Nord, es troben sobretot en les llengües de Nova Guinea i d'Austràlia.

5. El nombre

El nombre és una categoria gramatical que expressa un dels aspectes de la funció semàntica de quantificació. Serveix per a distingir fonamentalment entre referència a un sol element (nombre singular: *gat*) i referència a més d'un element (nombre plural: *gats*).

La funció de quantificació s'expressa també per altres procediments:

- 1) **Quantificació exacta**, mitjançant la categoria lèxica dels numerals (*quatre cadires*).
- 2) **Quantificació indefinida**, per mitjà de determinants quantificadors (*alguns problemes, molts carrers, prou gent*).
- 3) **Expressions de mesura** (*dos quilos de sucre, un terç dels assistents*).

5.1. L'estructura dels sistemes de nombre

Com és sabut, la distinció més comuna en la categoria de nombre és entre singular i plural. Algunes llengües tenen també, juntament amb el plural, una forma especial de nombre, el dual, que indica dos elements. Per exemple, en yupik (llengua esquimal d'Alaska) el dual de *arnaq* 'dona' és *arnak* 'dues dones', i el plural és *arnat* 'més de dues dones'.

Hi ha llengües que tenen també un nombre paucal, que designa una quantitat petita d'elements. Per exemple, en baido (Eritrea) es distingeix entre nombre general o neutre (*luban* 'lleó'), singular (*lubantiti* 'un lleó'), paucal (*lubanjaa* 'uns pocs lleons') i plural (*lubanjool* 'lleons'), com es pot comprovar en els següents exemples:

(28a) *Lúban foofe*
 lleó(NEU) vaig veure
 = 'Vaig veure lleons' (almenys un)

(28b) *Lubántiti foofe*
lubán-titi foofe
 lleó-SG vaig veure
 = 'Vaig veure un lleó'

(29c) *Lubanjaa foofe*
luban-jaa foofe
 lleó-PAUC vaig veure
 = 'Vaig veure uns (pocs) lleons'

- (29d) *Lubanjool foofe*
luban-jool foofe
 lleó-PL vaig veure
 = 'Vaig veure (molts) lleons'

5.2. Expressió del nombre

Hi ha moltes llengües que no expressen gramaticalment el nombre o ho fan només de manera ocasional. Per exemple, en xinès hi ha un sufix, *-men*, que indica pluralitat. Aquest sufix només és obligatori amb els pronoms (30). Es pot usar opcionalment amb els noms que es refereixen a éssers humans (31). Els altres noms no poden rebre marca de nombre; si es vol indicar explícitament la pluralitat s'ha de fer recorrent a quantificadors o numerals (32):

(30)	<i>wǒ</i>	'jo'	<i>wǒmen</i>	'nosaltres'
	<i>nǐ</i>	'tu'	<i>nǐmen</i>	'vosaltres'
	<i>tā</i>	'ell/ella'	<i>tāmen</i>	'ells/elles'
(31)	<i>háizi</i>	'nen'	<i>háizimen</i>	'nens'
	<i>kèren</i>	'convidat'	<i>kèrenmen</i>	'convidats'
(32)	<i>shū</i>	'llibre'	<i>shū yíxiē</i>	'alguns llibres'
			<i>shū duō</i>	'molts llibres'

En algunes llengües, l'expressió del plural sols s'aplica als noms referits a éssers humans o animals superiors (com ara gossos i cavalls), mentre que la resta dels noms no reben marca de nombre, siguin semànticament plurals o no.

Hi ha moltes llengües, en fi, en què el nom no pren forma plural quan va acompanyat d'un quantificador o un numeral, ja que aquesta indicació de quantitat resulta semànticament suficient. Per exemple, en hongarès el plural de *madár* 'ocell' és *madarak* 'ocells', però 'dos ocells' es diu *két madár*, amb el nom en singular (*két* significa 'dos'), 'tres ocells' és *három madár*, 'molts ocells' és *sok madár*, etc.

La forma en què s'expressa formalment la categoria de nombre pot resumir-se en la taula següent:

Taula 4. Estratègies d'expressió del nombre

a) Estratègia sintètica: mitjançant (1) afixos, (2) modificació interna de l'arrel o (3) reduplicació
b) Estratègia analítica: amb mots independents

a) Estratègia sintètica

Una gran majoria de les llengües del món marquen el nombre canviant la forma morfològica del nom. Aquesta modificació varia des de la relativa simplicitat de llengües que fan servir afixos (com ara el català, *gat/gats*) fins a casos

d'una complexitat més gran, que impliquen modificació interna de l'arrel o reduplicació.

1) Ús d'afixos

Les llengües que utilitzen afixos tendeixen a utilitzar majoritàriament sufixos, tot i que també hi ha llengües que expressen el nombre per mitjà de prefixos. Per exemple, en suahili, *ki-* és el prefix de singular de la classe IV i *vi-* és el sufix de plural corresponent, com es pot veure en els parells *kisu* 'ganivet' / *visu* 'ganivets', *kidole* 'dit' / *vidole* 'dits'.

2) Modificació interna

Un exemple de modificació interna de l'arrel és el dels plurals irregulars de l'anglès, com ara *man* 'home', plural *men*, o *foot* 'peu', plural *feet*. Aquest tipus d'estratègia és molt general en les llengües semítiques, en el sentit que s'aplica a classes molt àmplies de noms; vegeu uns quants exemples d'àrab:

(33)	<i>rajul</i>	'home'	<i>rijal</i>	'homes'
	<i>kitab</i>	'llibre'	<i>kutub</i>	'llibres'
	<i>dars</i>	'llicó'	<i>durūs</i>	'llicons'
	<i>maktab</i>	'oficina'	<i>makātib</i>	'oficines'

3) Reduplicació

L'estratègia de reduplicació es troba sovint en les llengües de l'Àsia oriental i en algunes llengües indígenes d'Amèrica del Nord. Per exemple, en ilocano (Filipines) el plural dels noms s'expressa reduplicant parcialment l'arrel del mot. Així, el plural de *balay* 'casa' és *balbalay* 'cases' (reduplicant *bal*), mentre que el plural de *ramay* 'dit' és *ramramay*, i el de *kayong* 'cunyat' és *kakayong*.

b) Estratègia analítica

Hi ha llengües que marquen el nombre per mitjà d'un mot independent amb un sentit general de plural, més o menys com el dels quantificadors *alguns* o *uns quants* en català. Per exemple, en tagàlog el nombre es pot marcar potestativament amb el mot *mga* (pronunciat [maja]):

(34)	<i>Nasaan</i>	<i>ang</i>	<i>mga</i>	<i>pinggan?</i>
	on	TM	ART/PL	plat
	= 'On són els plats?'			

Si no s'utilitzés *mga* l'oració resultaria vaga respecte a la quantitat de plats, però continuaria sent plenament gramatical.

5.3. Distribució de la marca de nombre

La marca de nombre pot recaure sobre diversos elements del sintagma nominal. Els principals casos són els següents:

a) L'opció més freqüent és que la marca de nombre aparegui sols en el nucli del sintagma nominal, que és el nom. Aquesta, per exemple, és la situació típica de l'anglès:

(35) *The far bright stars*

The far bright star-s
 ART llunyà brillant estel-PL
 = 'Els estels llunyans i brillants'

b) La marca de nombre recau sobre el nom, però es reproduceix per concordança en tots els determinants i adjectius del sintagma nominal, com ocorre, per exemple, en català i en altres llengües com l'alemany, el rus o el suahili.

c) La marca de nombre no apareix en el nom, sinó en altres paraules de la frase. Per exemple, en maori, la majoria dels noms són invariables respecte al nombre, i l'única forma d'indicar si un sintagma nominal és singular o plural és per mitjà dels articles *te* (singular) i *ngā* (plural): *te kōtiro* 'la noia', *ngā kōtiro* 'les noies'.

Nota

La concordança és dóna especialment en les llengües que tenen gènere o classes nominals (vegeu l'apartat "El gènere i els sistemes de classificació nominals").

6. Numerals

Els numerals són una classe de mots que fan servir les llengües per a expressar quantitats exactes d'elements, com ara *tres arbres, vint persones*. Els sistemes de numerals mostren certes diferències tipològiques interessants, per bé que hi ha subjacent una gran regularitat en la seva semàntica i en els seus procediments d'expressió morfosintàctica.

6.1. Organització dels sistemes de numerals

Els sistemes numèrics de les diferents llengües es poden descriure en termes de bases numèriques i principis per a construir nombres complexos.

La base de còmput més estesa és la base deu, o **decimal**, la qual cosa significa que hi ha deu mots diferents per a referir-se als nombres de l'u al deu, a partir del qual els nombres es construeixen per la combinació de nombres simples. Es troba en les llengües romàniques, germàniques, eslaves, en xinès, indonesi, turc, entre moltes altres.

Nota

La base decimal té una explicació molt natural, ja que deriva de la pràctica de comptar amb els dits de la mà.

Tot i això, hi ha llengües que utilitzen altres bases diferents de la decimal: base **dos** (com en algunes llengües de Nova Guinea), base **quatre** (pròpia d'algunes llengües d'Àfrica i Nova Guinea), base **cinc** (com en el ful de Nigèria, el wòlof del Senegal i el khmer de Cambotja), base **vint** (característica de les antigues llengües celtes, i modernament del bretó; també es troba en georgià, en nàhuatl, i en maia (Mèxic)).

Nota

És possible que un rastre del sistema vigesimal de les primitives llengües cèltiques es trobi en alguns nombres del francès (per influència de la llengua dels gals), com ara *quatre-vingt-dix*, 'noranta', literalment 'quatre-vint-deu'.

Per exemple, el sistema del khmer és de base cinc en les desenes; a partir de deu el sistema és decimal:

(36) <i>muəy</i>	'u'	<i>prampii</i>	'set' (5 + 2)
<i>pii</i>	'dos'	<i>prambəy</i>	'vuit' (5 + 3)
<i>bəy</i>	'tres'	<i>prambuən</i>	'nou' (5 + 4)
<i>buən</i>	'quatre'	<i>dap</i>	'deu'
<i>pram</i>	'cinc'	<i>dap-prammuəy</i>	'setze' (10 + 5 + 1)
<i>prammuəy</i>	'sis' (5 + 1)	<i>məphey</i>	'vint'

En algunes llengües de societats tecnològicament primitives el sistema numeral es redueix exclusivament a les bases. En aquests sistemes es compta de dos a cinc. Així, en la llengua wargamay (una llengua extingida d'Austràlia), es comptava fins a tres; les quantitats superiors s'expressaven pel quantificador *guymarbari*, el significat bàsic del qual és 'molts'. En margany (una altra llengua extingida d'Austràlia) sembla que només hi havia dos numerals.

En la gran majoria de les llengües existeixen, això no obstant, procediments per a construir nombres complexos:

- Per **addició**. Per exemple, *vint-i-u* = 20 + 1, *cent dos* = 100 + 2. Algunes llengües, entre elles l'alemany i l'àrab, afegeixen les desenes a les unitats: així, en alemany *vint-i-u* = *eins und zwanzig* (literalment 'u i vint').
- Per **multiplicació**. Per exemple, *tres-cents* = 3 × 100; en francès *vuitanta* és *quatre-vingt* (4 × 20); el mateix procés s'usava en les llengües germàniques per a les desenes; per exemple, en anglès *forty*, *fifty*, *sixty*, etc. on el sufix *-ty* deriva d'un antic nom *tigus* que significava 'desena').
- Per **sostracció**, com ara en llatí *duodeviginti* 'divuit', literalment 'dos de (menys) vint' (2 – 20).

6.2. Numerals i classificadors

En algunes llengües del món, els numerals s'usen sempre combinats amb **classificadors**, que són una classe de mots que indiquen el tipus semàntic del nom que acompanyen. La diferència entre els classificadors i les classes nominals extenses que apareixen, per exemple, en les llengües bantus, és que la distribució dels classificadors es restringeix al seu ús amb els numerals o amb els demostratius, mentre que les classes nominals s'apliquen en tot el sintagma nominal, i fins i tot, per concordança, en la morfologia del verb.

Entre les llengües que empren classificadors es troba la major part de les llengües de l'Àsia oriental, com el mandarí, el japonès, el birmà, el laosià, el vietnamita, el tai i l'indonesi.

Per exemple, en japonès hi ha al voltant de vint classificadors en l'ús corrent. Els més importants es mostren en la taula 5.

Taula 5

Classificador	Tipus semàntic
<i>-nin</i>	persones
<i>-hiki</i>	animals petits, peixos i insectes
<i>-to</i>	animals grans
<i>-hon</i>	objectes cilíndrics i allargats
<i>-satsu</i>	llibres, revistes
<i>-dai</i>	vehicles i màquines
<i>-mai</i>	objectes plans
<i>-wa</i>	aus

S'observa que aquests tipus semàntics són heterogenis i una mica arbitraris: unes distincions són de tipus natural, com ara la que separa éssers humans i animals; altres tipus es basen en la funció de l'objecte (vehicles, llibres, etc.); altres classes, finalment, deriven de la forma de l'objecte designat (objectes allargats, objectes plans, etc.).

Aquests classificadors apareixen obligatòriament amb els numerals. Vegeu, per exemple, la combinació del numeral *san* 'tres' amb alguns d'aquests classificadors, segons la classe semàntica del nom quantificat:

(37)

a) *jidōsha sandai*

jidōsha san-dai
cotxe tres-CLSF
= 'tres cotxes'

b) *hon sansatsu*

hon san-satsu
llibre tres-CLSF
= 'tres llibres'

c) *suzume sanwa*

suzume san-wa
ocell tres-CLSF
= 'tres ocells'

d) *shatsu sanmai*

shatsu san-mai
camisa tres-CLSF
= 'tres camises'

e) *empitsu sanbon*

empitsu san-bon
llapis tres-CLSF
= 'tres llapis'

Nota

La forma *sanbon* de (30e) és el producte de l'amalgama fonètica del numeral *san* amb el classificador *-hon*.

A banda de l'Àsia oriental, un altre continent en què es dona una concentració significativa de llengües amb classificadors és Amèrica, especialment en les zones central i meridional. Es troben sobretot en les llengües maies, i en moltes llengües de les famílies arawak, tucana, nambiquara i tupí. Observeu els següents exemples de maia yucatec:

(38a) *hun p'éel waah*

un CLSF tortilla de blat de moro
= 'una tortilla'

(38b) *ka p'éel miis*
dos CLSF escombra
= 'dues escombres'

(39a) *hun tuul winik*
un CLSF home
= 'un home'

(39b) *ka tuul máak*
dos CLSF persona
= 'dues persones'

(39c) *óox tuul máak*
tres CLSF persona
= 'tres persones'

Aquests exemples il·lustren els dos classificadors d'ús comú en maia yucatec: *p'éel*, utilitzat amb noms inanimats, i *tuul*, per a noms animats.

El nombre de classificadors del maia yucatec s'ha reduït molt d'ençà de la conquesta espanyola. Altres llengües de la família maia conserven inventaris més amplis, incloent-hi classificadors per a éssers humans i animals, plantes, forma dels objectes.

7. Qualificació adjectiva

La qualificació consisteix a restringir la referència potencial d'un nom i proporcionar així propietats rellevants del referent (vegeu la introducció del mòdul). Aquesta funció semàntica s'expressa generalment per mitjà d'adjectius, complements nominals i clàusules relatives.

Els adjectius formen una classe de mots que denoten propietats de les entitats (*Una carn molt **dura***) o dels esdeveniments (*Una carrera **ràpida***).

7.1. Tipologia dels adjectius

Podem classificar les llengües en tres tipus, atenent com expressen lèxicament les propietats. Els tres tipus es resumeixen en la taula següent:

Taula 6. Formes d'expressar lèxicament les propietats

a) Llengües que no tenen adjectius.
b) Llengües amb una classe reduïda i tancada d'adjectius.
c) Llengües amb una classe oberta d'adjectius.

a) Llengües sense adjectius

Hi ha llengües que no tenen una classe separada d'adjectius. En aquestes llengües, les propietats s'expressen adés com a noms adés com a verbs. Així, en xinès, malai, coreà, i en altres llengües de l'Àsia oriental, els adjectius són pròpiament un subtipus de verbs. El mateix succeeix en moltes llengües ameríndies. Examinem els següents exemples de xinès:

(40a) *Nèige nūháizi piàoliàng*
 aquest noia bell
 = 'Aquesta noia és bella'

(40b) *Nèige nūháizi pǎo*
 aquest noia córrer
 = 'Aquesta noia corre'

(41a) *Piàoliàng de nūháizi*
 bell noia
 = 'Una noia bella', 'una noia que és bella'

(41b) *Pǎo de nūháizi*
 córrer noia
 = 'Una noia que corre'

En aquests exemples es veu clarament que el mot *piàoliàng* 'bell' es comporta sintàcticament igual que el verb *pǎo* 'córrer', de manera no hi ha cap raó estructural per a tractar-los en classes lèxiques diferents. Mentre que en català l'adjectiu predicatiu s'ha de recolzar necessàriament en un verb copulatiu com ara *ser*, això no ocorre en xinès (vegeu 40a). D'altra banda, en català l'adjectiu qualifica directament el nom, mentre que en xinès cal utilitzar la partícula subordinant *de*, exactament igual que ocorre amb els verbs (compareu 41a i 41b).

Interessa assenyalar que aquesta situació no és totalment estranya a les llengües europees, en què també hi ha verbs que denoten propietats, com és el cas d'*abundar* (= 'ser abundant') o *importar* (= 'ser important').

b) Llengües que tenen una classe tancada d'adjectius

A aquest grup hi pertanyen les llengües que tenen un nombre molt reduït d'adjectius, que descriuen només un conjunt de propietats molt bàsiques. Les altres propietats que no s'inclouen en aquesta classe es categoritzen com a noms o com a verbs. Aquest tipus de llengües es troba a gran part d'Àfrica, al sud de l'Índia i a Papua Nova Guinea.

En general, els conceptes bàsics que es categoritzen per adjectius en les llengües d'aquest tipus són els següents:

- 1) Valoració (*bo, dolent*, etc.).
- 2) Dimensió (*gran, petit, llarg, curt*, etc.).
- 3) Propietats físiques (*pesant, aspre*, etc.).
- 4) Velocitat (*ràpid, lent*, etc.).
- 5) Propensió humana: una classe prou àmplia i heterogènia. Frawley (1992) la divideix en tres subclasses: estat mental (*feliç, confiat, amable, intel·ligent*), estat físic (*fort, dèbil, cansat*) i conducta (*salvatge, graciós, audaç*). Totes tres tenen en comú la seva orientació cap al cos humà.
- 6) Edat (*vell, jove, nou*).
- 7) Color.

No totes les llengües d'aquest tipus tenen adjectius per a aquestes propietats. Per exemple, en haussa (Nigèria) només hi ha vint adjectius, per la qual cosa la majoria de les propietats de propensió humana s'expressen mitjançant noms abstractes, utilitzant el participi possessiu *mai*, que és el mateix que s'utilitza per a expressar la possessió d'objectes. Compareu els exemples següents:

(42a) *Mutum mai doki*
 home que té cavall
 = 'Un home que té un cavall'

(42b) *Mutum mai hankali*
 home que té intel·ligència
 = 'Un home intel·ligent'

Com es pot constatar, el mot *hankali*, que denota una propietat d'estat mental (intel·ligència), es comporta sintàcticament de manera anàloga al nom *doki*, que designa el concepte *cavall*.

c) Llengües que tenen una classe oberta d'adjectius

Les llengües d'aquest grup tenen un nombre potencialment il·limitat d'adjectius, format no sols per adjectius que denoten les propietats més bàsiques, sinó també per adjectius derivats morfològicament de verbs i noms (incloent-hi noms propis), com ara *cansat*, *ardent*, *mortal*, *circular*, *familiar*, *nacional*, *econòmic* o *kafkià*. Les altres llengües no tenen adjectius per a aquesta mena de conceptes, i només poden expressar-los de manera perifràstica.

8. Qualificació nominal

En termes gramaticals, la qualificació nominal consisteix a identificar un element (l'element qualificat) situant-lo en relació amb un altre element de la predicació (el qualificador), com en l'exemple (43):

(43) *El cotxe* *del regidor*
 ↓ ↓
 qualificat qualificador

La funció de qualificació pot cobrir una àmplia gamma de relacions semàntiques, entre les quals es troba la relació de possessió o pertinença (*el cotxe del regidor*), la de finalitat (*una màquina d'encerar terres*), la de procedència (*un vi de Xile*) i la de matèria (*un anell d'or*). Aquí ens centrarem a analitzar les estratègies utilitzades per les diverses llengües per a expressar la possessió. D'ara endavant, s'utilitzen els termes *posseïdor* per a referir-se al sintagma nominal qualificador, i *posseït* per al sintagma nominal qualificat.

8.1. Tipologia de la possessió

La possessió es realitza en les llengües del món mitjançant diversos procediments, que es resumeixen en la taula 7.

Taula 7. Formes d'expressar la possessió nominal

a) Juxtaposició del posseït i del posseïdor
b) Marca en el posseïdor (analítica o sintètica)
c) Marca en el posseït
d) Doble marca, en el posseït i en el posseïdor

a) Juxtaposició

L'estratègia de juxtaposició es dona en moltes llengües. Consisteix a unir el sintagma nominal posseïdor al sintagma nominal posseït sense emprar-hi cap tipus de nexa gramatical. Vegeu alguns exemples de diferents llengües:

(44) Indonesi:
nama negeri itu
 nom país aquell
 = 'El nom d'aquell país'

(45) Songhay/zarma (Níger):

Kwaaraa hbonkoon-o
 poblat cap-DEF
 = 'El cap del poblat'

(46) Gal·lès:

canol y dre
 centre ART ciutat
 = 'El centre de la ciutat'

Aquesta estratègia de juxtaposició és semblant a la que trobem en certes construccions possessives de l'anglès, com ara *the town square* 'la plaça de la ciutat', *the church tower* 'la torre de l'església' o *the door keys* 'les claus de la porta'.

b) Marca en el posseïdor

En aquest procediment, el sintagma nominal posseïdor duu una marca explícita que indica la seva funció. Aquesta marca pot ser analítica (fent servir algun tipus de partícula) o sintètica (mitjançant afixos).

Atès el seu paper fonamental de nexa, la partícula apareix generalment entre els dos sintagmes nominals (posseïdor i posseït). Si l'ordre bàsic és modificat-modificador, la partícula serà una preposició; si l'ordre és modificador-modificat, la partícula serà una **posposició**. Compareu els següents exemples de català i japonès:

(47) *la finestra de l'habitació*

(48) *heya no mado*
 habitació NEX finestra
 = 'La finestra de l'habitació'

La relació de possessió es marca en aquests exemples per les partícules *de* i *no*, respectivament. La primera és una preposició perquè precedeix l'element modificador (*l'habitació*); la segona és una posposició perquè es construeix després de l'element modificador (*heya*). Ambdues partícules tenen la mateixa funció de nexa entre el modificador i el modificat.

La marca morfològica en el sintagma posseïdor és allò que tradicionalment es denomina *cas genitiu*, que es troba en moltes llengües. Vegem uns exemples de rus i de basc:

(49) Rus:

крыша дома
krisha dom-a
 teulat casa-GEN
 = 'El teulat de la casa'

 Sobre les adposicions, vegeu el subapartat "Estratègies lèxiques", del mòdul "Nocions bàsiques de tipologia funcional".

(50) Basc:

mendietako zuhaitzak
mendieta-ko zuhaitzak
 muntanyes-GEN arbres
 = ‘Els arbres de les muntanyes’

En ambdós casos, la relació de possessió s’expressa per mitjà d’un sufix nominal (-a en l’exemple rus i -ko en l’exemple basc). Observeu que aquestes dues llengües difereixen en l’ordre relatiu del modificador i del modificat: en basc, llengua d’ordre SOV, el posseïdor precedeix el posseït, mentre que en rus, de tipus SVO, el posseït precedeix el posseïdor.

c) Marca en el posseït

Un altre procediment d’expressar la relació de qualificació és marcar només el sintagma nominal posseït. Aquesta situació és molt rara; el cas més conegut es dona en algunes llengües semítiques com ara l’àrab i l’hebreu. Per exemple, en hebreu modern, *la casa* es diu *ha-bait*, amb l’article predicat *ha-*, i *el metge* és *ha-rofē*, però la construcció possessiva és *bet ha-rofē* ‘la casa del metge’ (literalment: ‘casa el metge’), en la qual el sintagma nominal qualificat *ha-bait* perd l’article i experimenta un procés de modificació interna de l’arrel (*bait* → *bet*).

d) Doble marca

En aquesta estratègia el posseïdor i posseït estan marcats alhora. El sintagma posseïdor està marcat normalment en cas genitiu, i el posseït sol incorporar un morfema que indica la persona gramatical del posseïdor. Aquest procediment està molt estès entre les llengües del món. El següent és un exemple del turc:

(51) *kızın gözlerü*
kız-ın gözler-ü
 noia-GEN ulls-3SG
 = ‘Els ulls de la noia’ (literalment: ‘els seus ulls de la noia’)

El posseïdor (*kız*) està marcat amb el sufix genitiu *-ın*. A més, el posseït està marcat amb un sufix possessiu de tercera persona singular (*-ü*), que fa referència al posseïdor (la noia).

8.2. Possessió pronominal

En moltes llengües, la construcció en què el posseïdor és un pronom personal (*el meu cotxe*) segueix si fa no fa les mateixes pautes formals que la construcció possessiva típica. Per exemple, en tai, la possessió es pot expressar per juxtaposició (53a) o amb la partícula *khōŋ* (52b):

(52a) *roŋtháaw yâa*
 sabates àvia (paterna)

- (52b) *roŋtháaw khõŋ yâa*
 sabates NEX àvia
 = 'Les sabates de l'àvia'

Exactament els mateixos procediments valen per a la possessió pronominal:

- (53a) *hãa phõm*
 cap jo(MASC)

- (53b) *hãa khõŋ phõm*
 cap NEX jo(MASC)
 = 'El meu cap'

El mateix ocorre en grec modern; la possessió s'expressa amb el cas genitiu del posseïdor, tant als noms com als pronoms personals:

- (54a) *Η κόρη των γειτόνων*
i kori ton yitonon
 la filla ART/GEN/PL veïns/GEN
 = 'La filla dels veïns'

- (54b) *Η κόρη μου*
i kori mu
 la filla jo/GEN
 = 'La meva filla' (literalment: 'la filla de mi')

Hi ha llengües, però, que fan servir estratègies per a l'expressió de la possessió pronominal que són diferents de les que s'utilitzen en la construcció possessiva canònica. Aquestes estratègies són fonamentalment dues:

Taula 8. Estratègies especialitzades d'expressió de la possessió pronominal

a) Estratègia analítica: ús de mots independents
b) Estratègia sintètica: afixos possessius

L'estratègia analítica recorre a un tipus de mot, determinants o adjectius possessius, que fa referència a la persona gramatical del posseïdor. Aquesta estratègia és normal en la major part de les llengües europees, com es veu, per exemple, en anglès (determinants: *your horse*) o en català (adjectius: *el teu llibre*, *la nostra festa*).

L'estratègia fa servir un afix de persona en el nom posseït. Per exemple, en hongarès, algunes de les formes possessives de *csészé* 'tassa' són *csészém* 'la meva tassa' (amb el sufix de primera persona singular *-m*), *csézénk* 'la nostra tassa' (sufix *-nk*) i *csészétek* 'la vostra tassa' (sufix *-tek*).

8.3. Possessió alienable i inalienable

Algunes llengües (sobretot de la família austronèsica) distingeixen formalment dos tipus de possessió:

- **Inalienable.** L'element posseït és considerat part inherent i inseparable del posseïdor. Per exemple, en *el meu cap, els pares d'Alfred, el meu nom*.
- **Alienable.** Si l'element posseït es pot separar del posseïdor sense alterar l'essència d'aquest posseïdor. Per exemple, en *l'americana del director, el meu cotxe*.

El contingut d'aquesta distinció varia d'una llengua a una altra. El cas típic és quan les parts del cos i els parents pròxims es tracten com a inalienables. En algunes llengües, s'inclourien aquí també les possessions d'importància vital, com ara la casa o el gos (en cultures de caçadors). Hi ha llengües (com en maori) en què els pares i germans són inalienables, mentre que l'esposa, els fills i els parents de l'esposa són alienables.

Compareu els següents exemples de maori, en què la possessió alienable es marca amb la preposició *a* (55a), mentre que la possessió inalienable s'expressa amb la preposició *o* (55b).

(55a) *Te wahine a te mahita*
 ART dona ALI ART mestre
 = 'La dona del mestre'

(55b) *Te matua o te mahita*
 ART pare INALI ART mestre
 = 'El pare del mestre'

La distinció formal entre possessió alienable i inalienable permet expressar matisos que resten implícits en les llengües que només tenen un tipus de possessió. Examineu els següents exemples de hawaïà:

(56a) *Ke ki'i a Pua*
 ART foto ALI Pua
 = 'La foto de Pua'

(56b) *Ke ki'i o Pua*
 ART foto INALI Pua
 = 'La foto de Pua'

L'exemple (56a) utilitza la preposició de possessió alienable *a*. Això indica que entre la foto i la Pua no hi ha una relació inherent; la Pua pot ser simplement la persona que ha fet la foto o que la posseeix en aquest moment. En canvi,

l'exemple (56b), en què apareix la preposició de possessió inalienable *o*, implica que entre la foto i la Pua hi ha relació intrínseca. Per tant, hom entén que la foto representa la pròpia imatge de la Pua.

Activitats

1. Identifiqueu els tipus de referència que es donen en els sintagmes nominals subratllats en les oracions següents. Justifiqueu la resposta.

- Pere ha invertit els seus estalvis en bons de la Generalitat.*
- Maria vol veure una pel·lícula d'extraterrestres que fan al Canal 33.*
- Maria vol veure una pel·lícula en què surtin extraterrestres.*
- Els artistes de circ agraden a tothom.*
- Joana ha guanyat el premi Godó de periodisme.*
- Artur s'ha comprat un quadre d'Andy Warhol.*
- Artur es compraria qualsevol quadre d'Andy Warhol.*
- Em sap greu trepitjar la neu acabada de caure.*

2. Deduïu, a partir dels següents exemples de búlgar, les estratègies que existeixen en aquesta llengua per a l'expressió de la definitud:

- červena kniga*
= 'un llibre vermell'
- knigata*
= 'el llibre'
- červenata kniga*
= 'el llibre vermell'
- mojata červena kniga*
= 'el meu llibre vermell'
- knigite*
= 'els llibres'
- červenite knigi*
= 'els llibres vermells'
- volat*
= 'el bou'
- černat vol*
= 'el bou negre'
- volovete*
= 'els bous'
- silnite černi volove*
= 'els forts bous negres'

3. Enumereu les dimensions semàntiques que conformen els pronoms personals de l'ute (utoasteca, oest dels EUA), jutjant per les següents dades:

<i>nu'</i>	'jo'
<i>táwi</i>	'tu i jo'
<i>támi</i>	'jo i una altra persona' (que no és l'oient)
<i>u'muu'</i>	'tu'
<i>mu'ni</i>	'vosaltres'
<i>máas</i>	'ell/ella' (si és en un lloc visible)
<i>mamu's</i>	'ells/elles' (si són en un lloc visible)
<i>uwás</i>	'ell/ella' (fora de la vista)
<i>umu's</i>	'ells/elles' (fora de la vista)

4. Indiqueu quins procediments es fan servir en els següents exemples de diferents llengües per a expressar nombre:

a) Armeni	<i>mayr</i>	'mare'	<i>mayrer</i>	'mares'
b) Assamès (Índia)	<i>manuh</i>	'home'	<i>manuhbilak</i>	'homes'
c) Malai	<i>anak</i>	'nen'	<i>anak-anak</i>	'nens'
d) Turkana (Kenya)	<i>mukat</i>	'sabata'	<i>gamuk</i>	'sabates'
	<i>ekuete</i>	'gasela'	<i>gakuete</i>	'gaseles'
	<i>akan</i>	'braç'	<i>gakanin</i>	'braços'
e) Desano (Colòmbia)	<i>yukügü</i>	'arbre'	<i>yukü</i>	'arbres'
f) Hausa (Nigèria)	<i>doki</i>	'cavall'	<i>dawaki</i>	'cavalls'
	<i>ido</i>	'ull'	<i>idanu</i>	'ulls'
	<i>fuska</i>	'cara'	<i>fusaka</i>	'cares'

g) Madurès (Indonèsia)	<i>buku</i>	'llibre'	<i>kubuku</i>	'llibres'
	<i>malem</i>	'nit'	<i>lemmalem</i>	'nits'
	<i>prao</i>	'vaixell'	<i>oprao</i>	'vaixells'

5. Determineu, arran dels següents exemples de muna (austronèsica, illes Cèlebes, Indonèsia), si jutjant per la distribució sintàctica del mot *kesa* 'bell' podem establir com es categoritzen propietats (com a noms, com a verbs o com a adjectius):

- a) *no-ghae*
3SG-plorar
= 'Plora'
- b) *no-kesa*
3SG-bell
= 'És bell/a'
- c) *anahi mo-ghae-no*
nen
= 'Un nen que plora'
- d) *kalambe mo-kesa-no*
noia
= 'Una bella noia'

Nota

En aquests exemples, *no-* és un prefix que indica la persona del subjecte (3SG = tercera persona del singular: 'ell' o 'ella'), mentre que *mo- ...- no* és un circumfix que indica subordinació.

6. Deduïu les estratègies d'expressió de la possessió en persa, atenent següents exemples:

- a) *manzel* 'casa'
- b) *pedar* 'pare'
- c) *dar* 'porta'
- d) *barādar* 'germà'
- e) *ān mard* 'aquell home'
- f) *barādare ān mard* 'el germà d'aquell home'
- g) *manzele modir* 'la casa de director'
- h) *manzelam* 'la meva casa'
- i) *pedaram* 'el meu pare'
- j) *dare manzelam* 'la porta de la meva casa'

7. Indiqueu les estratègies d'expressió de la possessió en els següents exemples de danès:

- a) *Danmark*
= 'Dinamarca'
- b) *forældre*
= 'els pares'
- c) *du*
= 'tu'
- d) *Danmarks hovedstad*
= 'la capital de Dinamarca'
- e) *din bil*
= 'el teu cotxe'
- f) *dit hus*
= 'la teva casa'
- g) *dine bøger*
= 'els teus llibres'
- h) *dine forældre bøger*
= 'els llibres dels teus pares'

Noteu que en danès hi ha dos gèneres, un gènere comú, al qual pertany *bil* 'cotxe', i un gènere neutre, que és el de *hus* 'casa'.

8. Indiqueu les estratègies d'expressió de la possessió en els següents exemples d'amhàric (Etiòpia):

- a) *johannəs*
= 'Iohannes'

- b) *temari*
= 'alumne'
- c) *əne*
= 'jo'
- d) *əñña*
= 'nosaltres'
- e) *jejohannəs innat*
= 'la mare de Iohannes'
- f) *jetemari məs'haf*
= 'el llibre de l'alumne'
- g) *jene bet*
= 'la meva casa'
- h) *jeñña bet*
= 'la nostra casa'
- i) *bete*
= 'la meva casa'
- j) *betaččən*
= 'la nostra casa'

9. Indiqueu les estratègies d'expressió de la possessió en els següents exemples de navaho:

- a) *hastiin*
= 'home'
- b) *łįį'*
= 'cavall'
- c) *chidí*
= 'cotxe'
- d) *ayáázh*
= 'fill'
- e) *biłįį'*
= 'el seu cavall'
- f) *hastiin biłįį'*
= 'el cavall de l'home'
- g) *shiyáázh bichidí*
= 'el cotxe del meu fill'

10. Indiqueu les estratègies d'expressió de la possessió en els següents exemples de bamana (Mali):

- a) *məbili*
= 'cotxe'
- b) *murū*
= 'ganivet'
- c) *Seku bolo*
= 'el braç de Seku'
- d) *Seku dəgəmuso*
= 'la germana petita de Seku'
- e) *Seku ka murū*
= 'el ganivet de Seku'
- f) *i ka məbili*
= 'el teu cotxe'

11. Indiqueu les estratègies d'expressió de la possessió en els següents exemples de finès:

- a) *talo*
= 'casa'
- b) *isä*
= 'pare'
- c) *isän talo*
= 'la casa del pare'
- d) *taloni*
= 'la meva casa'
- e) *talonsa*
= 'la seva casa'
- f) *talomme*
= 'la nostra casa'

Bibliografia

Obres generals

Andrews, Avery (2007). "The major functions of the noun phrase". A: T. Shopen (ed.). *Language Typology and Syntactic Description* (vol. I, pàg. 132-223).

Dryer, Matthew (2007). "Noun phrase structure". A: T. Shopen (ed.). *Language Typology and Syntactic Description* (vol. II, pàg. 151-205).

Gil, David (2005). "Genitives, Adjectives, and Relative Clauses". A: M. Haspelmath i altres (eds.). *The World Atlas of Language Structures* (pàg. 246-249).

Payne, John R. (2006). "Noun phrases". A: E. K. Brown (ed.). *Encyclopedia of Language and Linguistics* (pàg. 712-720).

Payne, Thomas E. (1997). "Noun and Noun phrase operations". *Describing morphosyntax* (cap. 5).

Pavey, Emma L. (2010). "The structure of phrases". *The Structure of Language* (cap. 6).

Whaley, Lindsay J. (1997). "Animacy, Definiteness, and Gender". *Introduction to typology* (cap. 10).

Tipus de referència

Givón, Talmy (2001). "Referential coherence II: Reference and definiteness"; Noun phrases". *Syntax* (cap. 10 i 11).

Himmelmann, Nikolaus P. (2001). "Articles". A: M. Haspelmath i altres (eds.). *Sprachtypologie und Sprachliche Universalien* (pàg. 831-841).

Juvonen, P. (2006). "Articles, Definite and Indefinite". A: E. K. Brown (ed.). *Encyclopedia of Language and Linguistics* (pàg. 484-487).

Lyons, Christopher (1999a). *Definiteness*. Cambridge University Press.

Moreno Cabrera, Juan Carlos (2000). "Deíxis, pronombres y referencialidad". *Curso universitario de lingüística general* (vol. 1, cap. 15).

Persona i pronoms personals

Bhat, D. N. S. (2005). "Third-Person Pronouns and Demonstratives". A: M. Haspelmath i altres (eds.). *The World Atlas of Language Structures* (pàg. 178-181).

Bhat, D. N. S. (2004). "Introduction"; "Personal pronouns". *Pronouns*. Oxford University Press (pàg. 1-34, 35-150).

Cysouw, Michael (2010). "The expression of person and number: a typologist's perspective". *Morphology* (vol. 2, núm. 21, pàg. 419-443).

Filimonova, Elena (ed.) (2007). *Clusivity. Typology and Case Studies of Inclusive-Exclusive Distinction*. John Benjamins.

Helmecht, Johannes (2005). "Politeness Distinctions in Pronouns". A: M. Haspelmath i altres (eds.). *The World Atlas of Language Structures* (pàg. 186-189).

Mühlhäusler, Peter (2001). "Personal pronouns". A: M. Haspelmath i altres (eds.). *Sprachtypologie und Sprachliche Universalien* (pàg. 741-747).

Siewierska, Anna (2005). "Gender Distinctions in Independent Personal Pronouns". A: M. Haspelmath i altres (eds.). *The World Atlas of Language Structures* (pàg. 182-185).

Gènere i classes nominals

Corbett, Greville G. (2006). "Gender, Grammatical". A: E. K. Brown (ed.). *Encyclopedia of Language and Linguistics* (pàg. 749-756).

Corbett, Greville G. (2007). "Gender and noun classes". A: T. Shopen (ed.). *Language Typology and Syntactic Description* (vol. III, pàg. 241-279).

Moreno Cabrera, Juan Carlos (2000). "Género y número"; "Clases de nombres". *Curso universitario de lingüística general* (vol. 1, cap. 10 i 12).

Dixi i demonstratius

Burenhult, Niclas (2008). "Spatial coordinate systems in demonstrative meaning". *Linguistic Typology* (vol. 1, núm. 12, pàg. 99-142).

Diessel, Holger (2005). "Distance Contrasts in Demonstratives". A: M. Haspelmath i altres (eds.). *The World Atlas of Language Structures* (pàg. 170-173).

Diessel, Holger (ed.) (1999). *Demonstratives. Form, Function, and Grammaticalization*. John Benjamins.

Levinson, Stephen (1999). "Deixis". A: E. K. Brown; J. Miller (eds.). *Concise Encyclopedia of Grammatical Categories* (pàg. 132-136).

Nombre

Corbett, Grevill G. (2000). *Number*. Cambridge University Press.

Corbett, Grevill G. (2006). "Number". A: E. K. Brown (ed.). *Encyclopedia of Language and Linguistics* (pàg. 724-731).

Dryer, Matthew S. (2005). "Coding of Nominal Plurality". A: M. Haspelmath i altres (eds.). *The World Atlas of Language Structures* (pàg. 138-141).

Haspelmath, Martin (2005). "Occurrence of Nominal Plurality". A: M. Haspelmath i altres (eds.). *The World Atlas of Language Structures* (pàg. 142-145).

Numerals i classificadors

Aikhenvald, Alexandra (2000). *Classifiers. A Typology of Noun Categorization Devices*. Oxford University Press.

Aikhenvald, Alexandra (2006). "Classifiers and Noun Classes: Semantics". A: E. K. Brown (ed.). *Encyclopedia of Language and Linguistics* (pàg. 463-471).

Allan, Keith (1977). "Classifiers". *Language* (vol. 2, núm. 53, pàg. 285-311).

Comrie, Bernard (2005). "Numeral Bases". A: M. Haspelmath i altres (eds.). *The World Atlas of Language Structures* (pàg. 530-533).

Craig, C. A. (1999). "Classifier Languages". A: E. K. Brown; J. Miller (eds.). *Concise Encyclopedia of Syntactic Theories* (pàg. 70-75).

Croft, William (1994). "Semantic universals in classifier systems". *Word* (vol. 2, núm. 45, pàg. 145-171).

Gil, David (2005). "Numeral Classifiers". A: M. Haspelmath i altres (eds.). *The World Atlas of Language Structures* (pàg. 226-229).

Hurford, James R. (1987). *Language and Number. The Emergence of a Cognitive System*. Basil Blackwell.

Adjectius

Dixon, R. M. W. (1982). *Where Have All the Adjectives Gone? and other essays in semantics and syntax*. Mouton.

Dixon, R. M. W. (1999). "Adjectives". A: E. K. Brown; J. Miller (eds.). *Concise Encyclopedia of Syntactic Theories* (pàg.1-8).

Dixon, R. M. W.; Aikhenvald, Alexandra (eds.) (2004). *Adjective Classes. A Cross-Linguistic Typology*. Oxford University Press.

Moreno Cabrera, Juan Carlos (2000). "El adjetivo". *Curso universitario de lingüística general* (vol. 1, cap. 14).

Possessió

Koptjevskaja-Tamm, Maria (2002). "Possessive noun phrases in the languages of Europe". A: Frans Plank (ed.). *Noun Phrase Structure in the Languages of Europe* (pàg. 621-722).

Koptjevskaja-Tamm, Maria (2006). "Possession, Adnominal". A: E. K. Brown (ed.). *Encyclopedia of Language and Linguistics* (pàg. 785-789).

Nichols, Johanna; Bickel, Balthasar (2005). "Obligatory Possessive Inflection". A: M. Haspelmath i altres (eds.). *The World Atlas of Language Structures* (pàg. 238-241).

Rijkhoff, Jan (2001). "Dimensions of adnominal modification". A: M. Haspelmath i altres (eds.). *Sprachtypologie und Sprachliche Universalien* (pàg. 522-533).

